

inmemoriam

Voor alles een eigenzinnig bankier

Jan Reinder Kuperus was dé Friesland Bank. Op 17 maart is hij overleden, op 82-jarige leeftijd. Gisteren is hij in Grou begraven.

BERT DE JONG

Eigenzinnigheid, het woord kleefde aan Jan Reinder Kuperus. Hij was zo iemand die aan Friezen het gevoel van eigenwaarde betekenis heeft gegeven.

Het nemen van maatschappelijke verantwoordelijkheden paste Jan Reinder Kuperus. Hij leefde en handelde in de traditie van zijn familie. Immers, de Kuperussen hadden betekenis voor het leven in Friesland. En zo voelde ook hij dat, als leider, maar ook vooral als initiator en organisator.

Hij zei altijd 'ja' als zijn inzet werd gevraagd. En dus volgde hij zijn vader Reinder in diens voetsporen. De jongste bankier van het land mocht vanaf 1961 leiding geven aan de Coöperatieve Zuivelbank, tot dan toonbeeld van kracht van de agrarische sector in Friesland.

Tegelijk nam hij verantwoordelijkheid in algemeen maatschappelijke functies. De bekendste is zijn voorzitterschap van de vereniging De Friesche Elf Steden van 1969 tot 1985. Als jongetje stond hij zes keer bij de finish van een Elfstedentocht en fantaseerde. Hij raakte gebiologeerd, niet om de tocht eens te winnen, maar om als voorzitter een winnaar de krans om te mogen hangen.

Eindeloos overleg, het was hem een gruwel

Maar Kuperus werd de voorzitter die nimmer een Elfstedentocht heeft mogen organiseren. Hij had in 1985 net het stokje aan Jan Sijkema doorgegeven, of het vroom dat het kraakte en de eerste tocht sinds 1963 werd verreden. Het speet hem geweldig, maar zijn afscheid was juist op tijd, relativeerde hij. De Tocht werd meer en meer een hype met alle risico's van dien. Dit zou zijn positie als topman van Friesland Bank of zelfs die van de bank zelf kunnen schaden.

Kuperus was visionair. De Friesland Bank was niet geweest wat het nu is, als de jonge Kuperus in 1962 geen driest avontuur was aangegaan. Zijn vader had het niet gedurfd, menigeen hield zijn hart vast, toen hij kort na zijn aantreden als directeur besloot een eigen koers te varen en te breken met de Centrale Raiffeissenbank, de voorloper van de Rabo.

Voor Friesland Bank was het fundament voor een zelfstandige groei in Friesland gelegd. Kuperus had de weg vrij voor het openen van ruim vijftig bijkantoren. Hij geloofde heilig in de eigenwijze koers voor Friesland Bank. „Ik voelde dat de toekomst van de bank in Friesland lag, in de regio.”

Bij Kuperus was geen plaats voor twijfel. Geldautomaten, hij vond het maar niks gedaan. Onveilig, en bovendien binnen bij Friesland Bank was warmte en persoonlijk contact. In de twintig jaren na zijn pensionering hebben evenwel de geldautomaten de meeste bijkantoren van Friesland Bank vervangen.

Kuperus was voor alles bankier. Over solvabiliteit en rentabiliteit kon de aan de Rijksuniversiteit Groningen afgestudeerde econoom uitweiden. Maar overleg over secundaire arbeidsvoorwaarden en functiewaarderingen

Jan Kuperus waakte over de stijl van zijn Friesland Bank. De opname dateert uit 1970.

was niet aan hem besteed. Eindeloos overleg, het was hem een gruwel. In 1979 had hij om deze reden het laatste overleg gevoerd met de ondernemingsraad. Hij wilde opschieten, stond er om bekend dat hij snel en zakelijk beslissingen kon nemen.

Kuperus werd bij zijn afscheid gekarakteriseerd als patriarchaal en regentesk. Hij waakte over de stijl van de bank. Hij had het ingeprent gekregen van zijn voorgangers: correctheid, stiptheid en netheid. Dus schreef hij zelf de standaardbrieven aan klanten, bedacht reclameslogans en hing zelf schilderijen keurig recht op de bijkantoren. „Ik ben een beetje een perfectionist”, bekende hij.

Graag had hij de hand in zaken die er in Friesland toe deden. Zo voelde hij dat ook in de functie van commissaris bij de uitgever van de Leeuwarder Courant, eerst Friese Pers en later Noordelijke Dagblad Combinatie. Vanaf 1975 tot 2001 waakte hij zo over de belangen van de naar zijn mening voor Friesland zo belangrijke krantenuitgever.

Ook daarin keek hij verder. Hij

Jan Kuperus voelde dat de toekomst van de bank in Friesland lag, in de regio

smeedde als president-commissaris de samenwerking tussen Friese Pers en Hazewinkel Pers, maar onder zijn voorwaarden. Zijn gevoel voor Friese eigenwaarde gaf de doorslag, er zou geen sprake zijn van een meerderheidsbelang voor Groningers.

Kuperus hechtte aan zijn familie en was er trots op. Na zijn pensionering putte hij veel voldoening uit zijn belangstelling voor genealogie. Hij ging terug tot ver in de zestiende eeuw.

Dichterbij in de tijd is dit erfgoed nog zichtbaar. Zijn overgrootvader Reinder, een voornaam veefokker in Reduzum, was medeoprichter van het Friesch Rundvee Stamboek en zijn pake Tjisse manifesteerde zich aan het begin van de vorige eeuw als directeur van coöperatieve zuivel-fabrieken, als oprichter en eerste voorzitter van de Frico en als eerste directeur van de Zuivelbank.

Jan Kuperus was sinds 1964 getrouwd met Ada Bijlsma. Ze kregen twee zonen, Reinder en Friso. Enkele weken geleden was hij nog bij Friso in Zwitserland om zijn pasgeboren kleinkind te bewon-

deren. Daar kreeg hij gezondheidsklachten. Daarna werd de ernst duidelijk: kanker. „Hij heeft het niet geweten, maar al wel een half jaar onder de leden gehad”, zegt zijn zoon Reinder.

Maandag is Jan Reinder Kuperus begraven, in Grou. Het was een begrafenisplechtigheid in familiekring met een boottocht. Zo was het naar zijn wens, legt zijn zoon uit. Een bijeenkomst in bescheidenheid, daar waar hij in zijn actieve leven in de schijnwerpers had gestaan.

In Grou komen familiebanden weer samen. Grou was zijn tweede woonstee met het royale woonschip aan het Pikmeer. Na zijn pensionering woonde de gesoigneerde Kuperus in het Belgische Brasschaat.

Niet om fiscale redenen, beklemtoonde zoon Reinder, maar om voldoende afstand te kunnen nemen en houden van de Friese zaken waarmee hij zich altijd zo verbonden voelde. En toch, het gevoel voor eigenwaarde, de eigenzinnige Kuperus liet bij leven geen kans onbenut om dit uit te dragen.